

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KEREM ÇİFTÇİ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 35205/09)

İHAL KARARI

Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi • İade edilmiş tutuklama emri uyarınca kısa da olsa gözaltında polis nezaretinde kanunsuz bir şekilde tutulma • İade kararının uygulanmasında makul olmayan ve kabul edilemez gecikme
Sözleşme'nin 5 § 5 maddesi • Tazminat • 5 § 1 Maddenin ihlali için icra edilebilir tazminat hakkının bulunmaması

STRAZBURG

21 Eylül 2021

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Kerem Çiftçi / Türkiye davasında,

Başkan,

Jon Fridrik Kjølbro,

Hâkimler,

Carlo Ranzoni,

Aleš Pejchal,

Egidijus Kūris,

Branko Lubarda,

Marko Bošnjak,

Saadet Yüksel,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türk vatandaşı olan Kerem Çiftçi'nin ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ("AİHM" veya "Mahkeme"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 10 Haziran 2009 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yapmış olduğu başvuruyu (no. 35205/09);

başvuranın gözetiminde tutulmasının hukuka uygunluğuna ve tazminat talep etme hakkına ilişkin şikayetlerin Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine karar verilmesine (Sözleşme'nin 5 §§ 1 ve 5. maddeleri) ve başvurunun geri kalanı kabul edilemez olduğuna ilişkin kararı;

ve tarafların beyanlarını göz önüne alarak;

31 Ağustos 2021 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Dava, başvuranın bir ay önce iade edilen yakalama kararına istinaden gözetiminde tutulmasına ve tazminat talebinin reddine ilişkindir.

OLAYLAR VE OLGULAR

2. Başvuran 1970 doğumlu olup; Batman'da ikamet etmektedir. Başvuran Diyarbakır Barosuna kayıtlı avukatlar M. Danış Beştaş ve M. Beştaş tarafından temsil edilmiştir.

3. Hükümet, kendi görevlisi Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

4. Dava konusu olaylar, taraflarca ibraz edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

5. Batman Ceza Mahkemesi, 4 Nisan 2006 tarihinde PKK (Kürdistan İşçi Partisi, yasadışı silahlı örgüt) hakkında yürütülen bir soruşturma kapsamında başvuran hakkında yakalama kararı çıkarmıştır. Yakalama kararının amacı, başvuranın aşağıdaki suçlamalarla ilgili ifadesini almaktır: güvenlik güçlerine taş, sopa ve Molotof kokteylleriyle saldırmak suretiyle Devletin birliğini ve ülkenin bütünlüğünü bozma, terör örgütü üyesi olmak, işyerlerini kapanmaya zorlamak ve kamu mallarına ve özel mallara zarar vermek.

6. Bunun ardından, Batman Cumhuriyet Savcılığı yaptığı soruşturmanın ardından başvuran hakkında görevsizlik kararı vererek soruşturma dosyasını başvuran hakkında iddianame hazırlayan Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

7. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi 26 Aralık 2006 tarihinde başvuranın huzurunda bir duruşma gerçekleştirmiş ve başvuranın ifadesini almıştır. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi çıkartılan yakalama emrinin bilaikmal iadesi hususunda Başsavcılığa müzekkere yazılmasına karar vermiştir.

8. 24 Ocak 2007'de yakalama emrinin iadesini talep eden karar Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na ulaşmıştır. Söz konusu karar aynı gün Cumhuriyet savcısı tarafından aşağıdakilerin yazılı olduğu el yazısı bir not ile ilgili makamlara iletilmiştir: "Şüpheli serbest bırakıldı, emniyet müdürlüğünden yakalama emirlerinin iadesi talebi."

9. Aynı gün saat 11.50'de polis tarafından arandığını öğrenen başvuran, yukarıda belirtilen yakalama emri uyarınca avukatı huzurunda Batman Polis

Karakolu'na teslim olmuş ve gözüaltına alınmıştır. Hem polis memuru hem de başvuran tarafından imzalanan tahliye tutanağından da anlaşılacağı üzere, başvuran Batman Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edilmiş ve saat 13.25'te buradan serbest bırakılmıştır. Aynı tutanağa göre, başvuran, tutukluluğu sırasında bir adli tıp uzmanı tarafından da muayene edilmiştir.

10. Başvuran 22 Şubat 2007 tarihinde tutuklanmasına ilişkin olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca Batman Ağır Ceza Mahkemesi'nde tazminat davası açmıştır. Başvuran, hakkındaki yakalama emrinin iade edilmiş olması nedeniyle, polis nezaretinde tutulmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran beyanlarında, polis tarafından arandığını öğrendikten sonra avukatının huzurunda Batman polis karakoluna gittiğini ileri sürmüştür. Burada, hiçbir gerekçe gösterilmeksizin gözüaltına alınmıştır. Başvuran ayrıca yakalama emrinin iadesini talep eden kararın yanında bulunmasına rağmen yetkililer tarafından gözüaltına alındığını ileri sürmüştür.

11. Batman Ağır Ceza Mahkemesi, 3 Ekim 2007 tarihinde itirazı reddetmiş ve şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

Dava dosyasının incelenmesinde, bu davanın, 24 Ocak 2007 tarihinde 11.50-13.25 saatleri arasında yapılan işlemle bağlantılı olarak haksız yere gözüaltında tutulma iddiasıyla açıldığı anlaşılmıştır. Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2006/166 esas no.lu dava dosyasından ilk olarak görüldüğü üzere, müştekinin 26 Aralık 2006 tarihli duruşmada hazır bulunduğu ve bu duruşmada savunmasını sunduğu, bu nedenle ara karar ile yakalama emrinin infaz edilmeden iade edilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere gönderilmesine karar verildiği gözlemlenmiştir. Bu müzekkerenin 24 Ocak 2007 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiği ve ilgili Cumhuriyet savcısının da, 'şüpheli serbest bırakıldı, emniyet müdürlüğünden yakalama kararlarının iadesi talebi...' notuyla havale ettiği belirlenmiştir. Başvuranın haksız yere gözüaltına alındığı tarihin, belirtilen tarihe, yani 24 Ocak 2007'ye tekabül ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca, Batman Valiliği Emniyet Müdürlüğü'nün 10 Mayıs 2007 tarihli cevap yazısında, 24 Ocak 2007 günü saat 11.50 sıralarında müştekinin Batman Barosu'ndan bir avukatla birlikte ilgili karakola giderek teslim olduğu, kendisinin aynı gün saat 13.25'te hakkında düzenlenen soruşturma belgesi ile Batman Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edildiği ve buradan serbest bırakıldığı öğrenilmiştir.

Tüm bu tespitler ışığında Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesindeki şartların sağlanmadığı sonucuna varılmıştır. Benzer bir şekilde, gözüaltı süresinin makul ve

anlaşılabilir kısalıkta olduğuna, diğer bir deyişle, gözaltında geçirilen sürenin, yaşamın doğal akışı ve kurumlar arası işleyiş göz önüne alındığında, kişi hakkında çıkarılan yakalama emrinin hükümsüz olduğunun tespit edilmesi bakımından kabul edilebilir bir kısalığa sahip olduğu kanaatine varılmıştır. Bu koşullarda, bireyin, yani müştekinin, çok kısa ve kabul edilebilir bir süre (bir saat otuz beş dakika) boyunca polis nezaretinde tutulması nedeniyle psikolojik olarak etkilenmiş ve zarar görmüş olmasının [iddiasının] gerçeğe uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Bu sonuç ve tespitlere dayanılarak davanın aşağıdaki şekilde reddine karar verilmiştir.”

Batman Ağır Ceza Mahkemesi, verdiği kararın hüküm bölümünde bu karar bakımından temyiz yolunun açık olduğunu belirtmiştir.

12. Başvuran, 31 Ekim 2007 tarihinde kararı temyiz etmiştir. Başvuran temyiz başvurusunda, yakalama emrinin iadesine ilişkin duruşma tarihi ile yakalanması arasında yaklaşık bir ay geçtiğine ve bu süre içinde iade kararının ilgili makamlara bildirilmediğini ifade etmiştir.

13. Yargıtay, 28 Ocak 2009 tarihinde uyuşmazlığın konusunun mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda (1086 Sayılı Kanun) belirlenen parasal eşiğin altına düştüğü gerekçesiyle başvuranın temyiz başvurusunu reddetmiştir.

İLGİLİ İÇ HUKUK

14. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (“CMK”) 91 § 5 Maddesi, yakalanan bir kişinin veya avukatının, ortağının veya akrabalarının, söz konusu kişinin serbest bırakılmasını sağlamak için yakalamaya, gözaltı emrine veya polis gözaltı gözetim süresinin uzatılmasına itiraz edebileceğini öngörmektedir. İtirazın en geç yirmi dört saat içinde incelenmesi gerekir.

15. CMK'nın 141 § 1 (a) ve maddesi aşağıdaki gibidir:

“Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen...

(a) kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

...”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. İLK İTİRAZ

A. İç hukuk yollarının tüketilmemesi

16. Hükümet, CMK'nın 91 § 5 maddesi uyarınca, başvuranın polis nezaretinde tutulmasına ilişkin olarak yerel mahkemelere itirazda bulunması gerektiğini ileri sürmüştür.

17. Başvuranın polis tarafından gözaltında tutulmasının kanuniliği ve süresi ile ilgili olarak, Mahkeme, Türk hukuk sisteminin bu bağlamda iki kanun yolu sunduğunu gözlemlemektedir. Bu yollar, gözaltından salıverilmeyi sağlamaya yönelik bir itiraz (CMK'nın 91 § 5 maddesi) ve Devlete karşı tazminat davası açmaktır (CMK'nın 141 § 1 (a) maddesi) (bk. *Mustafa Avcı / Türkiye*, no. 39322/12, § 63, 23 Mayıs 2017).

18. Başvuran gözaltına alındıktan yaklaşık bir buçuk saat sonra serbest bırakıldığından ve serbest bırakılmasının ardından CMK'nın 91 § 5 maddesinin sağladığı hukuk yolu artık mevcut olmadığından, Mahkeme, başvuranın bu hukuk yolunu kullanmasına yer olmadığı kanaatindedir. Mahkeme ayrıca, başvuranın serbest bırakılmasının ardından yerel mahkemelerde CMK'nın 141. maddesi uyarınca davası açtığını ancak davasının reddedildiğini kaydetmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin esas olarak tutulmasının iç hukuk bakımından hukuka aykırılığı iddiasına dayandığına ve tutulmanın sona erdiği hallerde, CMK'nın 141. maddesinde öngörülen tazminat hukuk yolunun, tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğuna hâlihazırda kanaat getirmiştir (aynı kararda. § 67).

19. Bu nedenle, başvuran CMK'nın 141. maddesinde öngörülen iç hukuk yolundan yararlandığından (karşılaştıran *Mehmet Hasan Altan / Türkiye*, no. 13237/17, § 101, 20 Mart 2018), Mahkeme, bu hususta Hükümet tarafından yapılan itirazın reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

B. Mağdur statüsünün olmaması

20. Hükümet, Batman Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın 5 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetlerini ayrıntılı olarak değerlendirdiğini başvuranın tazminata hakkı olmadığını tespit ederek söz konusu şikâyetleri reddettiğini ileri sürmüştür. Hükümet başvuranın şikâyetlerinin, CMK'nın 141. maddesi uyarınca yerel mahkeme tarafından etkili bir şekilde değerlendirildiğini ve başvuranın mağdur statüsüne sahip olmadığını ileri sürmüştür. Bu hususta Mahkeme'nin *Pentikäinen / Finlandiya* ([BD], no. 11882/10, § 111, AİHM 2015) ve *Bédat / İsviçre* ([BD], no. 56925/08, § 54, 29 Mart 2016) davalarında ulaştığı bulgulara dikkat çeken Hükümet, Mahkeme'nin bu kararlarında ayrı bir değerlendirme yapmadığına, bunun yerine ihtilaflı konuların Sözleşmecî Devletlerin iç hukuklarında yeterli bir temele sahip olduğunu kaydettiğini belirtmiştir. Bu nedenle Hükümet, Mahkeme'den Batman Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yeterli gerekçe gösterilmesi ve başvuranın mağdur statüsüne sahip olmaması nedeniyle başvuranın şikâyetlerini kabul edilemez bulması talebinde bulunmuştur.

21. Mahkeme ilk olarak, Hükümet tarafından yukarıda belirtilen *Pentikäinen* ve *Bédat* kararlarının, Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki bir şikâyetle ilgili olmadığını, bunun yerine Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki şikâyetlerin incelenmesiyle ilgili olduğunu kaydeder. Hükümet tarafından atıfta bulunulan paragraflar hiçbir şekilde mağdur statüsü konusuna ilişkin değildir. İlgili paragraflar, “demokratik bir toplumda” bir müdahalenin gerekliliğini düzenleyen genel ilkeler ve Mahkeme'nin başvurular tarafından sunulan şikâyetlerin esasını incelerken yaptığı değerlendirmeler ile ilgilidir (özellikle, Mahkeme'nin içtihatları tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak ulusal makamlar tarafından gerçekleştirilen dengeleme uygulamasına Mahkeme tarafından verilen ağırlık ve bir kararın gerekçelerinin uygunluğu ve yeterliliği konusundaki değerlendirme).

22. Mevcut davada Mahkeme, Hükümet tarafından itiraz bağlamında öne sürülen argümanların hiçbir şekilde mağdur statüsü konusuyla ilgili

olmadığını kaydeder. Ancak Mahkeme, Hükümet tarafından atıfta bulunulan davalarda olduğu gibi Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki şikâyetin esasını incelerken bu yönden bir inceleme yapmanın gerekli olduğu kanaatindedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 5 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

23. Başvuran, gözaltında tutulduğu sırada kendisi hakkındaki yakalama emrinin iade edilmiş olması nedeniyle, kanunsuz bir şekilde özgürlüğünden mahrum bırakıldığını ileri sürmüştür. Başvuran, ilgili kısmı aşağıdaki gibi olan, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesini dayanak göstermiştir:

"1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

(b) kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

(c) kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması veya tutulması;

..."

24. Mahkeme, bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve Sözleşme'nin 35. maddesinde sayılan başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle de bağdaşmadığını kaydetmektedir. Dolayısıyla, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

25. Başvuran, kanunsuz bir şekilde polis tarafından gözaltında tutulduğunu iddia etmiştir.

26. Hükümet, başvuranın yakalandığı sırada online sistemin yaygın olarak kullanılmadığını, bu nedenle ilgili Cumhuriyet savcısının yakalama emrinin Emniyet Müdürlüğü tarafından iade edilmesi yönündeki kararının

başvuranın yaşadığı bölgeye ulaşmasının biraz zaman almış olabileceğini ileri sürmüştür. Hükümet buna ek olarak, bu söz konusu kararın, başvuranın tutuklandığı gün alındığını da beyan etmiştir. Son olarak Hükümet, başvuranın makul sayılabilecek bir süre sonra serbest bırakıldığını ileri sürmüştür.

27. Mahkeme, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin her şeyden önce, herhangi bir tutukluluğun kanunla öngörülen bir usule uygunluk koşulunu da içerecek şekilde “hukuka uygun” olmasını gerektirdiğini yineler. Sözleşme burada esas olarak ulusal hukuka atıfta bulunur ve bu ulusal hukukun esas ve usul kurallarına uyma yükümlülüğünü ortaya koyar. Bununla birlikte, ulusal hukuka uygun olma yeterli değildir: Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi ayrıca, herhangi bir özgürlükten yoksun bırakmanın, bireyi keyfilikten koruma amacına uygun olmasını gerektirir (diğer birçok karar arasında bk., *S., V. ve A. / Danimarka* [BD], no. 35553/12 ve diğer 2 başvuru, § 74, 22 Ekim 2018). Ayrıca, Sözleşmenin 5 § 1 maddesinde belirtilen özgürlük hakkına getirilen istisnalar listesi kapsamlıdır ve bu istisnaların yalnızca dar yorumları bu hükmün amacıyla, diğer bir deyişle hiç kimsenin keyfi olarak özgürlüğünden yoksun bırakılmamasını sağlamak ile tutarlıdır (bk., diğer birçok karar arasında, *Blokhin / Rusya* [BD], no. 47152/06, § 166, 23 Mart 2016).

28. Mevcut davanın koşullarına dönüldüğünde, Mahkeme, başvuranın yaklaşık bir buçuk saat boyunca polis tarafından gözaltında tutulduğunu kaydeder. Dolayısıyla, başvuranın Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi anlamında “özgürlüğünden yoksun bırakıldığı” tartışılmaz.

29. Mahkeme, 4 Nisan 2006 tarihinde Batman Ceza Mahkemesi'nin güvenlik güçlerine taş, sopa ve Molotof kokteylleriyle saldırmak suretiyle Devletin birliğini ve ülkenin bütünlüğünü bozma, terör örgütü üyesi olma, işyerlerini kapanmaya zorlama ve kamu mallarına ve özel mallara zarar verme suçlamaları nedeniyle başvuranın yakalanmasına karar verdiğini gözlemlemektedir. Ancak, Mahkeme 26 Aralık 2006 tarihinde yapılan duruşmada, Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın ifadesini aldığını ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı'ndan yakalama emrini infaz

edilmeden iade edilmesini talep ettiğini vurgular. Yakalama emrinin geri çekilmesine rağmen, yakalama emrinin infaz edilmeden iade edilmesine yönelik karar henüz Batman polisine iletilmediği için başvuran aynı tutuklama emri uyarınca bir ay sonra gözüaltına alınmıştır (bk. yukarıdaki 9. paragraf). Bu gibi durumlarda Mahkeme, yakalama emrinin iade edilmesine rağmen başvuranın polis nezaretinde tutulmasının Sözleşme'nin 5. maddesi anlamında hukuka uygun kabul edilip edilemeyeceğini incelemelidir.

30. Bu noktada Mahkeme, başvuranın gözüaltında tutulmasının hukuka uygunluğunun, CMK'nın 141. maddesi kapsamındaki tazminat davası bağlamında Ağır Ceza Mahkemesi tarafından incelemeye konu olduğunu kaydeder. Bu bağlamda, Mahkeme, iç hukukun ve özellikle usulî nitelikteki kuralların yorumlamasının ilk olarak ulusal makamların ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu ve keyfilik durumu olmadığı sürece Mahkeme'nin kendi yorumunu bu mahkemelerin yorumu yerine koymayacağını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, iç hukuka uyulmaması Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlaline yol açabileceğinden, Mahkeme'nin iç hukuka uyulup uyulmadığını denetlemek için belirli bir yetkiyi kullanabileceği ve kullanması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır (bk. *Toshev / Bulgaristan*). , no. 56308/00, § 58, 10 Ağustos 2006 ve *Shteyn (Stein) / Rusya*, no. 23691/06, § 89, 18 Haziran 2009).

31. Mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesinin, “kurumlar arası işleyiş” ve “yaşamın doğal akışı” dikkate alındığında polis nezaretinde gözüaltı süresinin makul ve uygun değerlendirebileceği gerekçesiyle başvuranın davasını reddettiğini; diğer bir deyişle, Ağır Ceza Mahkemesi'nin kanaatine bu sürenin başvuran hakkındaki yakalama emrinin geçerli olup olmadığının yasal mercilerce belirlenmesi için makul olarak görüldüğünü kaydeder. Mahkeme, bu noktada, Ağır Ceza Mahkemesi'nin başvuranın tazminat talebini değerlendirirken, esas olarak yakalama emrinin iadesi için gerekli süreyi değil, başvuranın polis nezaretinde geçirdiği süreyi dikkate aldığını kaydeder. Ağır Ceza Mahkemesi, sadece Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nin yakalama emrinin iade edilmesini talep eden kararının Diyarbakır Cumhuriyet Savcısının eline başvuranın tutuklandığı gün geçtiğini ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcısının tutuklama kararının iade

edildiğini aynı gün içinde ilgili makamlara bildirdiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Mahkeme, yerel mahkeme tarafından başvuranın tazminat talebine ilişkin olarak verilen kararın, yakalama emrinin iadesinin yapılması için gereken süreye ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kanaatindedir.

32. Mahkeme, çeşitli Devlet organları arasında belgelerin iletimindeki idari eksikliklerin bir sonucu olarak, tutulmalarına dayanak olan durum ortadan kalkmışken başvuruların haksız yere tutulduğu davaları hâlihazırda incelemiş olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme, başvuranın tutuklama kararına dönüştürülen para cezasını ödedikten sonra yakalandığı sekiz aydan fazla bir süre boyunca tutuklandığı *Velinov / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti* (no. 16880/08, 19 Eylül 2013) davasında ve başvuranın, yakalanmasından iki aydan fazla bir süre önce iptal edilen ve cezasının infazını öngören bir yakalama emri uyarınca yakalandığı *Oprea / Romanya* (no. 26765/05, 10 Aralık 2013) davalarında Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

33. Mahkeme, somut davada farklı bir sonuca varmasını gerektirecek herhangi bir sebep bulunmadığı kanısındadır. Her ne kadar mevcut davada göze çarpan yakalama emrinin iadesinin uygulanması için geçen - yaklaşık bir aylık - süreç, yukarıda belirtilen ihlal tespit edilen davalara göre daha kısa olsa da (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Velinov* ve *Oprea*'ya) Mahkeme, bu sürenin makul ve kabul edilebilir olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindedir. Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nin yakalama emrini iadesine ilişkin verdiği kararın aynı ilde bulunan Cumhuriyet savcısına iletilmesi yaklaşık bir ay sürmüştür. Bu bağlamda, Mahkeme, tıpkı mevcut davada olduğu gibi, şikâyet konusu özgürlükten yoksun bırakma eyleminin başlangıçta yasal bir dayanağı olmadığı hallerde, katı bir yaklaşım takınmanın gerekli olduğunu kaydeder (bk. yukarıda anılan, *Oprea*, §§ 27-28). Mahkeme ayrıca, başvuranın polis tarafından arandığını öğrendikten sonra, yakalama emri uyarınca Batman polis karakoluna avukatının huzurunda teslim olduğunu kaydetmektedir. Başvuranın 22 Şubat 2007 tarihli tazminat talebine göre (bk. yukarıda 10. paragraf), başvuran yakalandığı sırada Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nin

kendisi hakkında verdiği yakalama emrinin iadesini talep eden kararını yanında taşımaktaydı.

34. Yukarıda belirtilenler ışığında Mahkeme, yakalama emrinin iadesine karar verilmesine karşın başvuranın kısa bir süreliğine de olsa polis tarafından gözaltında tutulmasının hukuka aykırı olduğu kanaatindedir. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 5 § 5 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

35. Başvuran, iç hukukta, Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki şikâyetleri ile ilgili olarak herhangi bir tazminat hakkının bulunmadığından şikâyetçi olmuştur. Başvuranın dayandığı Sözleşme'nin 5 § 5 maddesi aşağıdaki gibidir:

“Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.”

36. Mahkeme, bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve Sözleşme'nin 35. maddesinde sayılan başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle de bağdaşmadığını kaydetmektedir. Dolayısıyla, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

37. Mahkeme, Sözleşme'nin 5 §§ 1, 2, 3 veya 4 maddesine aykırı bir şekilde özgürlüğünden yoksun bırakılan bir kişiye tazminat talebinde bulunma imkânının sağlanması halinde, Sözleşme'nin 5 § 5 maddesine uyulmuş olunacağını hatırlatmaktadır (bk. *Wassink/ Hollanda*, 27 Eylül 1990, § 38, Seri A no. 185-A). Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5 § 5 maddesinde yer verilen tazminat hakkı, 5. maddenin önceki fıkralarından birinin ya bir yerel makamca ya da Sözleşme makamlarınca ihlal edildiğinin tespit edilmiş olması koşuluna dayanmaktadır (bk. *Stanev/ Bulgaristan [BD]*, no. 24952/94, § 49, AİHM 2012).

38. Mahkeme, başvuranın polis nezaretinde gözaltına alınmasının Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi uyarınca hukuka aykırı olduğunu tespit ettiğini kaydeder (bk. yukarıda 34. paragraf). Bu doğrultuda Sözleşme'nin 5 § 5

maddesi uygulanabilir. Bu nedenle Mahkeme, Türk hukukunun başvurana bu davada 5. maddenin ihlali nedeniyle uygulanabilir bir tazminat hakkı sağlayıp sağlamadığını tespit etmelidir. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın polis tarafından gözaltında tutulmasına ilişkin olarak Batman Ağır Ceza Mahkemesi'nde CMK'nın 141. maddesi uyarınca tazminat davası açtığını ve bu davanın reddedildiğini gözlemlemektedir. Sonuç olarak, başvuranın davasında, CMK'nın 141. maddesi, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi kapsamındaki hakkının ihlali için uygulanabilir bir tazminat hakkı sağlamamıştır.

39. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5 § 5 maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

40. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

41. Başvuran, manevi tazminat olarak 100.000 Türk lirası (TRY, ilgili zamandaki kur üzerinden yaklaşık 15.850 avro (EUR)) talep etmiştir. Başvuran ayrıca maddi tazminat ödenmesini talep etmiş, ancak miktarı Mahkeme'nin takdirine bırakmıştır.

42. Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir.

43. Mahkeme, önünde herhangi maddi zarara ilişkin kanıt bulunmadığını kaydeder. Öte yandan, Mahkeme, başvurana, manevi tazminat olarak, miktara yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere 1.000 avro ödenmesine hükmetmiştir.

B. Masraflar ve giderler

44. Başvuran, yerel mahkemeler ve Mahkeme önündeki masraf ve giderleri için 12.000 TL (Yaklaşık 1.900 avro) talep etmiştir.

45. Hükümet, talep edilen tutarı dayanaksız ve aşırı yüksek bulmuştur.

46. Mahkemenin içtihadına göre bir başvuran, ancak masraf ve giderlerin fiilen ve zorunlu olarak yapıldığını ve miktar olarak makul olduğunu belgelendirebildiği takdirde bunların geri ödenmesi hakkına sahiptir. Mahkeme, somut davada, elinde bulunan belgeleri ve yukarıda belirtilen kriterleri dikkate alarak masraf ve giderler için başvurana ödeme yapılması talebini reddetmiştir.

C. Gecikme Faizi

47. Mahkeme, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden hesaplanmasını uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabul edilebilir olduğuna*;
2. Sözleşme'nin 5 §§ 1 ve 5 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. -
 - (a) Davalı Devlet tarafından, başvurana, kararın Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, yansıtılabilecek tüm vergiler hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak 1.000 avro (bin avro) *ödenmesine*;
 - (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme

gününe kadar geçen sürede, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz *uygulanmasına*;

4. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca 21 Eylül 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Jon Fridrik Kjølbro
Başkan